

VERENIGING PLATFORM EEN- EN TWEEPERSONSHUISHOUDENS LEEUWARDEN
MAROWIJNESTRAAT 8-E 8931 BT LEEUWARDEN TELEFOON: 058-2671636
E-mail kantoor: pel@verpel.demon.nl E-mail secretariaat: verpel@online.nl

GEMEENTERAAD LEEUWARDEN
POSTBUS 21000
8900 JA LEEUWARDEN

Suggesties verbeteringen
paar knelpunten
Participatiewet

Leeuwarden, 29/1/2021

Geachte Raadsleden,

Uit de pers hebt u ongetwijfeld vernomen dat er de laatste tijd een aantal zaken boven water zijn gekomen die al jaren speelden maar tot nu toe nooit de publiciteit kregen die ze o.i. verdienen. Er is zelfs een nieuw woord ontstaan: "boodschappengate"... Dat wil zeggen: iemand in de bijstand krijgt soms giften in de vorm van wat geld of goederen zoals boodschappen van een derde, bijvoorbeeld van de ouder(s). Ook boodschappen zijn op geld waardeerbaar en dus inkomsten en op grond van de inlichtingenplicht moet betrokkene dat opgeven aan Sociale Zaken. Staat iemand daar niet bij stil maar komt dit later uit, dan riskeert diegene een terugvordering van de "teveel" ontvangen bijstand plus een boete wegens het schenden van de inlichtingenplicht. Opvallend is dat levensmiddelen die iemand ophaalt bij de voedselbank, kennelijk geen probleem vormen qua "inkomsten".

Ook in de Tweede Kamer is inmiddels aandacht geschonken aan deze kwestie en o.a. de woorden "maatwerk" en "barmhartigheid" zijn gevallen. Probleem bij "maatwerk" is o.i. steeds de vraag: is iets maatwerk of willekeur? Tweede probleem is dat als op dit punt "maatwerk" geleverd moet worden, ook daarvoor weer enige extra criteria moeten worden bedacht, die vervolgens in de dan nog uitgebreidere werkinstructies van Sociale Zaken moeten worden opgenomen en waaraan het ambtelijk apparaat in voorkomende gevallen weer extra tijd mag besteden dit per individuele kwestie allemaal "goed" te doen. Van de kant van de Tweede Kamer verwachten we momenteel bij een demissionair kabinet niets meer op dit punt, zeker geen wijziging van de Participatiewet.

SUGGESTIE 1: Ons idee zou zijn om totdat de Tweede Kamer komt met een wijziging van de Participatiewet voorlopig gebruik te maken van het zgn. buitenwettelijk begunstigend beleid wat gemeenten is toegestaan. In dit geval denken we aan de regeling die Sociale Zaken Amsterdam al een tijdje heeft: Tot 1200,- euro/jaar aan giften in geld of goederen is vrijgesteld en hoeft niet bij Sociale Zaken gemeld te worden. Zie verder Bijlage1: tekst Sociale Zaken Amsterdam.

Een tweede knelpunt wat al jarenlang speelt is de kwestie van de aanvullende bijstand als iemand een klein (deeltijd) baantje heeft. Juist dan ontstaan de problemen zodat PEL mensen tot nu toe aanraadt: doe maar niet, zolang u met dat baantje niet geheel uit de bijstand raakt... Maar eigenlijk is dat raar, omdat het nu juist de bedoeling is dat iemand als dat wil lukken, stap voor stap uit de bijstand raakt richting betaald werk. Wat er vaak mis gaat is de verrekening van inkomsten: het betaalde werk is de "voorliggende voorziening" en de bijstand is aanvullende bijstand, die aanvult tot het voor hem/haar geldende bijstandsniveau. En daar gaat het vaak mis: de ene maand klopt het min of meer, de maand daarop zitten loon plus bijstand zwaar onder bijstandsniveau, wat vooral de kwaal is bij wisselende inkomsten. (flexcontracten, nul uren contracten enz.)

Wat wij bij ons klachtensprekkuur een aantal malen ook zagen was, dat ook over een langere periode, bijv. 18 of 24 maanden de optelsom loon plus aanvullende bijstand niet ongeveer gelijk was aan het bedrag waar diegene recht op zou hebben gehad als diegene uitsluitend bijstand zou hebben gehad. Wij denken dat dit wel het geval had moeten zijn. Het kwam er op neer dat betrokkene geld moest terugbetalen aan Sociale Zaken en dat dit werd "aangetoond" door een aantal uiterst gecompliceerde en niet of nauwelijks te volgen berekeningen van Sociale Zaken waarvan we u details maar zullen besparen.

In de Leeuwarder Courant van 6/1/2021 stond in de Te Gast rubriek een verhaal van een vrijwilliger van Schuldhulpmaatje: "Meer kijken naar de geest van de wet" (Zie bijlage 2) Het gaat o.a. over bovengenoemde periodieke handmatige verrekening van kleine inkomsten uit loondienst. Als mogelijke oplossing wijst de schrijver op de zgn. Surplus tussenrekening methode.

Op 29 mei 2020 stuurden wij hierover al een brief naar de Raad met een afschrift naar (toen) de wethouders Feitsma en Douwstra, maar enige reactie bleef uit. (zie bijlage 3)

Ook de schrijver vraagt zich af waarom er geen ruchtbaarheid wordt gegeven aan de tussenrekening methode Surplus? Het zijn uiteindelijk niet de ambtenaren maar de Raad die uitmaakt wat er moet of kan, uiteraard binnen de wettelijke kaders van de Participatiewet.

SUGGESTIE 2: zonder dat er een bepaald standpunt wordt ingenomen wordt de methode Surplus uitgelegd en voorgelegd aan de Raad ter consultatie, zodat de Raad zich hier een oordeel over kan vormen en om te vragen deze methode al dan niet verder uit te werken c.q. in te voeren. Wij gaan er van uit dat iemand in de bijstand met deeltijdwerk zelf de keuze maakt of hij/zij hier aan dan mee wil doen.

Tenslotte: wellicht zijn beide suggesties iets om het tevens over te hebben tijdens de Open Podium bijeenkomst op 10/2/2021 van 19.00 tot 20.00 uur over de uitvoering van de wet- en regelgeving door de Sociale Dienst.

Tekst vastgesteld in de vergadering van het Dagelijks Bestuur van 29/1/2021.

Met vriendelijke groet,

J. Bakker

Secretaris

Bijlagen:

- 1. Giften tot EUR 1200,= toegestaan. (Sociale Zaken Amsterdam)*
- 2. LC 6/1/2021 Te Gast rubriek: Meer kijken naar de geest van de wet.*
- 3. Brief PEL aan de Raad 29/5/2021: een betere manier om kleine inkomsten te verrekenen met aanvullende bijstand?*

Giften tot €1200,- toegestaan

Ontvangt u een uitkering van de gemeente Amsterdam en helpt een bekende of familielid u wel eens met het betalen van uw rekeningen? Krijgt u wel eens geld om de maand door te komen? Of krijgt u wel eens een tas met boodschappen? Vanaf 2018 hoeft u dit pas te melden bij uw klantmanager als deze giften een waarde hebben van meer dan €1200,- per jaar.

Als u een uitkering ontvangt van de gemeente Amsterdam en u krijgt van een bekende of van een familielid geld als extraatje of hulp, dan moet u dit melden bij uw klantmanager. Dit bedrag wordt dan in mindering gebracht van uw uitkering. Vanaf 1 januari 2018 hoeft u dit pas te melden als u in een kalenderjaar meer dan €1200,- hebt gekregen. Dit geldt niet voor inkomsten uit arbeid. Dat moet u altijd melden.

U ontvangt minder dan €1200,-

U houdt aan het einde van de maand te weinig geld over. U krijgt van een familielid €350 om uw huur te betalen. Daarnaast krijgt u iedere maand een tas met boodschappen ter waarde van €50. Dit betekent dat u in een jaar €950 aan giften hebt ontvangen. Dit hoeft u vanaf 1 januari 2018 niet meer aan uw klantmanager te melden en wordt niet in mindering gebracht van uw uitkering.

U ontvangt meer dan €1200,-

Een familielid heeft beloofd om u gedurende het eerste jaar dat u een bijstandsuitkering ontvangt te helpen met €200 per maand. Na zeven maanden moet u dit melden bij uw klantmanager. Dan hebt u namelijk meer dan €1200,- ontvangen. Uw klantmanager beoordeelt aan de hand van uw persoonlijke situatie of de gift nodig is. De klantmanager kijkt dan bijvoorbeeld naar uw schuldsituatie, uw medische situatie en uw gezinssituatie. Als de klantmanager vindt dat in uw geval de giften niet noodzakelijk zijn, wordt er vanaf dat moment €200 in mindering gebracht op uw uitkering.

Meer informatie

Als u vragen hebt of twijfelt over wat u wel of niet moet doorgeven, neem dan contact op met uw klantmanager of bel 020 252 6000.

Bijlage 2 bij brief 29/1/2021
aan de gemeenteraad van
Leeuwarden.

TE GAST

Meer kijken naar de geest van de wet

De praktijk heeft in de afgelopen jaren uitgewezen dat onze mooie opgetuigde wet- en regelgeving nogal wat ongelukken veroorzaakt. Recent zijn de toeslagenaffaire en de bijstandsboete negatief in het nieuws geweest.

Eten krijgen van je moeder, in die omstandigheid (wanneer je bijstand hebt), is blijkbaar te vertalen als inkomen. Inkomen dat opgegeven moet worden om de bijstand, die dan ten onrechte te veel is ontvangen, te verlagen. En is het bewust gedaan, dan volgt er een boete.

In Friesland is door regionale media meerdere keren gevraagd met voorbeelden van de toeslagenaffaire te komen. De gedachte is dat het belangrijk is gedupeerden persoonlijk hun verhaal te laten vertellen. Over wat hun is overkomen, hoe de bureaucratie toeslaat, de menselijke maat (ja, ja, die weer) is verdwenen en loketten met medewerkers zijn vervangen door computers.

Nuttig, sociaal en betrokken

Maar veel behoefte om hiervoor uit te komen hebben deze mensen niet. Schaamte wint.

Dat kan ook iedereen overkomen die te maken krijgt met de Participatiewet. 'Uitgaan van de eigen kracht van mensen en ondersteuning bieden waar nodig.' En dat zijn er niet en paar, of een tiental in Leeuwarden.

Doel van de wet is mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te re-integreren. Iedereen doet dan volwaardig mee aan de arbeidssamenleving. Een nobele gedachte, de praktijk is weerbarstiger. Re-integreren verloopt moeizaam en als het lukt, doen andere problemen op.

Want de praktijk is dat als mensen weer meedoen aan de arbeidssamenleving, de administratieve complexiteit toeneemt. Er dient zich dan een circus aan van periodieke handmatige verrekening. En de wet geeft daarnaast de gemeente de vrijheid er eigen regels op na te houden. Hierdoor kunnen per gemeente vrijstellingen anders zijn, waardoor er verschillen ontstaan in de hoogte van de bijstandsuitkering. Er gloort licht.

In de gemeente Leeuwarden heeft het zogeheten *Inspiratielab on Tour* iets nieuws en veelbelovends gepresenteerd. Een tussenrekening Surplus. Sinds oktober 2019 een instrument dat door de gemeente mag worden gehanteerd. En dat veel huishoudingen, die zonder een volledige baan en onder bijstandsniveau leven, verlichting kan geven.

De uitwerking lijkt op die van het basisinkomen, waarbij de bijstandsuitkering het basisinkomen wordt. Salaris uit deeltijd of anderszins wordt, althans dat is de bedoeling, naar de gemeente gestort. Indien er meer wordt verdiend dan op bijstandsniveau, wordt het meerdere geparaarde. Indien er minder wordt verdiend dan het bijstandsniveau, dan is het verschil het Surplus.

Niet alleen een mooie gedachte omdat hierdoor iedereen direct een inkomen op bijstandsniveau heeft, maar ook vanwege de eenvoud. Geen verrekeningen meer waardoor de ene maand bijvoorbeeld 700 euro en de andere maand 300 euro moet worden uitgekeerd. Een fors aantal medewerkers bij de sociale dienst kan elders worden ingezet. Nuttig, sociaal en betrokken. Dat wil de gemeente toch ook zijn?

Maar waarom wordt hier geen ruchtbaarheid aan gegeven? Waarom wordt deze regeling niet gepromoot? Kost het ambtenaren hun baan? Staan er andere belangen op het spel? Is het te eenvoudig?

Communicatie, zeker op het Sociaal domein, vergt een heldere, transparante aanpak. Met Surplus kan die er komen. Het zal veel mensen in de (deel)bijstand van een administratieve last bevrijden. Maar niet alles wordt daarmee opgelost.

Zolang er wordt uitgegaan van kwade wil van aanvragers, er te veel worden gekeken naar de letter en niet naar de geest van de wet, blijft het moeilijk om praktische oplossingen met elkaar te bedenken. Oplossingen die ervoor moeten zorgen dat de administratieve last voor bijstandsgerechtigde en gemeente afneemt en ieder gewoon krijgt waar hij of zij recht op heeft.

RONALD PLANTING
Vrijwilliger Schuldhulpmaatje
Leeuwarden

GEMEENTERAAD
GEMEENTE LEEUWARDEN
POPSTBUS 21000
8900 JA LEEUWARDEN

Bijlage 3 bij brief 29/11/2021
aan de gemeenteraad van
Leeuwarden

Onderwerp:

- een betere manier om
kleine inkomsten te verrekenen
met aanvullende bijstand?

Leeuwarden, 29/5/2020

Geachte Raadsleden,

Al jarenlang speelt het volgende probleem in de bijstand:
iemand heeft een parttime baantje en aanvullende bijstand. Sociale Zaken dient de - vaak wisselende - inkomsten te verrekenen met de bijstand. Die verrekening verloopt naar onze ervaring niet altijd even goed. Wij ontvangen met enige regelmaat klachten van uitkeringsgerechtigden die geen touw vast kunnen knopen aan de berekeningen van sociale zaken. Soms raken cliënten zelfs in aanzienlijke financiële problemen en kunnen rekeningen niet tijdig voldaan worden.

Het probleem wordt verergerd doordat sociale zaken mag kiezen tussen drie verschillende methodes. Dat is bedoeld om maatwerk mogelijk te maken, maar in de praktijk vergroot het vooral de onduidelijkheid. Af en toe komt het voor dat sociale zaken om onduidelijke redenen plotseling de berekeningswijze wijzigt. Het behoeft geen betoog dat dit niet bijdraagt aan de duidelijkheid.

We ontdekten ook nog dat Sociale Zaken fictief alvast elke maand de vakantiegeld opbouw bij de werkgever optelt, zodat loon werkgever + aanvullende bijstand LAGER is dan de volle bijstand. En bij wisselende inkomsten horen ook weer wisselende fictieve vakantiegeld percentages... Gedachte daarachter schijnt te zijn dat mensen dan het vakantiegeld van de werkgever niet als inkomsten aan Sociale Zaken hoeven op te geven, omdat dit al op voorhand werd gekort, maar komen die extra inhoudingen van fictief vakantiegeld wel overeen met het echt door de werkgever betaalde vakantiegeld? En volgde Sociale Zaken deze methode? Daarover is geen duidelijkheid. Maar de echte betalingen zijn de harde cijfers, op welke wijze Sociale Zaken dan ook heeft zitten rekenen.

Samengevat: de verrekening van bijverdiensten met aanvullende bijstand klopt heel vaak niet en de berekeningswijze van SoZaWe is zo complex, dat men het maar opgeeft om aan te tonen dat men over een langere periode te weinig aanvullende bijstand kreeg, terwijl SoZaWe meestal het omgekeerde beweerde: men kreeg een terugvordering van zgn. teveel betaalde bijstand.

Ook als raadslid moet men wel de vasthoudendheid bezitten van sommige leden van de Tweede Kamer om op te helderen hoe nu exact de verrekening wijze plaats vindt en waarom het zo vaak niet klopt. Omdat bijstand en kleine bijbaantjes altijd problemen geven, raden wij mensen in de bijstand aan om daar maar niet aan te beginnen. Eigenlijk zou het precies andersom moeten zijn, ware het dus niet dat er al jarenlang steeds problemen ontstaan.

Vorig jaar kwamen we een document tegen van de Nederlandse Vereniging van Sociale Innovatie met als titel: "Pilots Surplus zijn afgerond" (Zie de bijlage)

Hierin stond o.a. het volgende: *Bij de gemeente Leeuwarden loopt momenteel een experiment met Surplus. Dit is een tussenrekening die de inkomstenverrekening verzorgt voor klanten. Loon en uitkeringen komen binnen op deze tussenrekening en op een vast moment iedere maand wordt dit uitbetaald door de gemeente. Hierdoor ontstaan er geen misverstanden waardoor er achteraf bijvoorbeeld (grote) bedragen terugbetaald dienen te worden. Wat levert het op? Meer stabiliteit, rust en overzicht in de financiën. Leer tijdens het inspiratielab hoe dit precies werkt!*

Het experiment zou omstreeks oktober 2019 afgelopen zijn en wij hebben bij enige raadsleden enige malen geïnformeerd of dit bij hen bekend was en zo ja, of zij konden nagaan wat de bevindingen zijn geweest van het experiment. Kennelijk was bij hen niets bekend, want een reactie hebben wij hier nooit op gehad.

Het ging dus om een nieuwe methode om bijverdiensten te verrekenen met de aanvullende bijstand. Een alleszeggend citaat in hun verhaal: *"Het opvallende is dat ze pas in financiële problemen zijn gekomen nadat ze weer aan het werk zijn gegaan."* Exact wat er maar al te vaak bij bijbaantjes en aanvullende bijstand aan de hand is.

Simpel gezegd is het Surplus systeem een systeem waarbij loon en aanvullende uitkering op een tussenrekening binnenkomen. Sociale Zaken heeft zicht op die rekening en kan aan het einde van de maand loon plus aanvullende bijstand in een keer zelf overmaken aan de klant en heeft onmiddellijk zicht op de uitbetaalde bijverdiensten en weet daarmee ook meteen op hoeveel aanvullende bijstand de klant recht heeft.

Samengevat: wat zijn de bevindingen geweest uit bedoeld experiment? Was het wellicht een betere methode geweest om te komen tot inkomstenverrekening bij aanvullende bijstand en zo nee, waarom niet? Waarom zijn de uitkomsten van het experiment nooit in de Raad aan de orde geweest? Waarom is het stil gebleven na het experiment en lijkt dit geruisloos te zijn afgevoerd door Sociale Zaken?

Wie kan ons hierop helpen aan antwoorden? De Raad? Of de wethouders Feitsma en Douwstra?

Tekst brief goedgekeurd op DB-vergadering PEL 29/5/2020.

Met vriendelijke groet,
mede namens het Dagelijks Bestuur,

J. Bakker

secretaris

Bijlage:

-Stuk van de Nederlandse Vereniging van Sociale Innovatie.
Titel: *Pilots Surplus zijn afgerond.*

C.c. brief + bijlage:

- Wethouder Feitsma
- Wethouder Douwstra